

Mai més!

*Butlletí d'informació i comunicació de l'Amical de Mauthausen
i altres camps i de totes les víctimes del nazisme d'Espanya*

Sumari

- 1 · Editorial.
- 2 · **COL-LABORACIONS:**
 - Viatge a Mauthausen. Lluita contra l'oblit.
 - Retrobada familiar a París.
- 3 · Reflexions sobre el 80 aniversari.
- 4 · **INFORMACIONS:**
 - Assemblea general a El Vendrell.
 - Des de la nostra seu a Barcelona.
- 5 · II Congrés *Història i Memòria*.
 - Direcció Gral. de Memòria - Memorial Democràtic.
 - Estrena pel·lícula *Marco*.
- 6 · Aniversari CCOO de Catalunya.
 - Premsa i xarxes socials.
 - **PROJECTES:**
 - Estada al Memorial de Buchenwald.
- 7 · *Podcast* sobre Saturnino Navazo.
 - Exposicions a Extremadura.
- 8 · Exposició deportats *Cinco Villas*.
 - 80 aniversari alliberament: Viatges commemoratius..
- 9 · Biblioteca.
 - **HOMENATGES.**
- 10 · **XARXA MAI MÉS.**
- 12 · **ACTIVITATS.**
- 15 · Recordem a...
- 16 · Manifest *Dia en memòria de les víctimes de l'Holocaust*.

© Amical de Mauthausen i altres camps de concentració nazis.

Sils, 1 baixos – 08002 Barcelona
Tel. 93 302 75 94

e-mail: info@amical-mauthausen.org
REDACCIÓ: Josep San Martín i Joan M. Calvo.

MAQUETACIÓ: Josep San Martín
Dipòsit legal: B-14.608-2001

S'autoritza la reproducció de fragments citant-ne la procedència.

EDITORIAL

Renovada la Junta de l'Amical a la darrera assemblea de la nostra associació, celebrada el passat 16 de novembre a la localitat de El Vendrell (Tarragona), ens disposem a afrontar el nou any amb energies renovades després de la incorporació de nous membres que, sens dubte, seran de vital importància per ajudar-nos a assolir els objectius que ens hem marcat per a aquest nou període fins a la celebració de la propera assemblea.

L'esdeveniment més significatiu que, sens dubte, condicionarà les nostres activitats els propers mesos serà la commemoració del 80è aniversari de l'alliberament dels camps.

Als diversos actes que se celebraran a molts llocs de l'estat, cal destacar els viatges organitzats per la nostra Amical a diferents camps: Auschwitz, Buchenwald, Ravensbrück i Mauthausen. Unes expedicions en què, com fem des de fa més de dues dècades, participaran de forma destacada grups d'estudiants d'ESO i Batxillerat procedents de diverses comunitats autònomes que podran conèixer de primera mà els espais on el nazisme va portar

a la pràctica la deshumanització i mort de milions de persones durant la Segona Guerra Mundial. Més concretament l'expedició de la nostra Amical als actes commemoratius previstos a

Mauthausen el mes de maig del 2025, la integraran unes 250 persones, principalment estudiants, familiars, socis i una àmplia representació institucional. Des d'aquestes pàgines volem mostrar a la ciutadania de la Comunitat Valenciana tota la nostra solidaritat en una situació on a les tràgiques conseqüències de la Dana cal afegir la incompetència dels seus governants per actuar de forma diligent davant les advertències que estaven coneixent. És hora d'exigir responsabilitats als qui tenen l'obligació política de vetllar per la seguretat dels seus conciutadans. Aquesta, i no una altra, és la missió per a la qual van ser elegits i davant la incomprendible deixadesa només cal demanar la seva dimissió per la incompetència manifesta.

Com és tradicional volem aprofitar aquest butlletí per desitjar a l'àmplia família de la deportació republicana, i de manera molt especial als socis i sòcies de l'Amical de Mauthausen i altres camps, un Any Nou on es recuperin espais de pau en aquells llocs on es conculquen drets bàsics de les persones que es veuen impossibilitades de tenir un projecte de vida en un ambient de pau.

Viatge a Mauthausen. La lluita contra l'olblit

Agustín Castellano Bueno (Museu i Ajuntament de L'Hospitalet de Llobregat).

Alfonso López Borgoñoz (Ajuntament de Castelldefels).

Seguint la iniciativa d'anys anteriors, l'Amical de Mauthausen i el Programa de Memòria Democràtica de la Diputació de Barcelona van proposar l'assistència a les visites i als actes internacionals de commemoració de l'alliberament, a tècnics municipals que treballen en qüestions de memòria democràtica als seus ajuntaments.

El programa de visites i activitats comporta, com a valor afegit, la participació de familiars de les víctimes amb grups d'estudiants i docents de diferents centres d'educació. Tots dos grups van ser els veritables protagonistes de les jornades, intercanviant entre ells coneixements i experiències.

El viatge va permetre aprofundir en el coneixement del patiment de milers de persones –que des dels municipis s'està contribuint a visibilitzar, rescatant-les de l'anonimat– però també en la transmissió de la memòria, així com en els valors de solidaritat, drets humans i de la cultura de la pau.

Aquestes jornades a Àustria estan entre els principals eixos d'actuació de l'Amical, amb un programa que, any rere any, han anat perfeccionant (sempre amb el record de Rosa Torán, expresidenta de l'entitat, en el primer any sense la seva presència).

No obstant, observem algunes debilitats i amenaces:

-Entre les debilitats, a la manca de polítiques realment actives de promoció del rescat de la memòria en el sistema educatiu, està la participació de l'alumnat de secundària que depèn del voluntarisme dels i les docents, que són les persones que realment impulsen els projectes educatius dels seus centres; així com la dependència de les ajudes econòmiques que puguin prestar els municipis respectius o altres organismes públics, que varia segons el color polític de cada institució. El finançament públic es presenta com l'única garantia davant la barrera de la desigualtat econòmica dels nostres alumnes per accedir a aquesta experiència formativa.

-D'altra banda, s'entreveuen algunes amenaces davant eventuais canvis de signe polític a les autoritats, i davant la perspectiva d'una involució en les polítiques de memòria de-

mocràtica. Enfront aquestes amenaces, és una esperança l'assistència en aquest 79è aniversari de l'alliberament de representants de la Generalitat de Catalunya i del Govern d'Espanya, que va comptar amb la presència dels ministres de Política Territorial i de Memòria Democràtica, així com del de Drets Socials, que van ser testimonis de l'àmplia participació dels estudiants en els actes d'homenatge i van valorar públicament de manera positiva la necessitat de promoure i ajudar des de l'Administració aquests projectes educatius.

Tot i que comprenem la dificultat de coordinar la seva agenda amb la programació de l'Amical i amb la dels actes internacionals, seria de gran utilitat i profit per a tots els agents implicats, representants públics, descendents de les víctimes, estudiants i professorat trobar un espai comú per a interactuar i dialogar, al marge dels actes oficials, durant el viatge, oferint una proximitat més gran entre tots els participants.

Cal que les activitats de memòria democràtica a les localitats siguin un element proactiu i sistemàtic, amb un pressupost adequat. No es tracta de mantenir una agenda d'activitats commemoratives buides, només amb unes poques persones interessades, sinó procurar que la memòria democràtica entri en un diàleg constant amb la realitat actual amb la ciutadania i que interpel·li aquesta última amb el record d'un passat no tan remot que mai més no s'hauria de tornar a donar.

Finalment cal felicitar l'Amical de Mauthausen per l'esforç d'organització, gestió i resolució dels problemes propis d'actes similars, de manera encomiable. Sense ells i sense el suport dels seus socis i sòcies, res de tot això no hagués estat possible.

Retrobament familiar a París. Emoció i Memòria

Àlex Cirera Izquierdo

L'objectiu de recuperar la memòria del meu avi Félix Izquierdo García (Jorcas, 1907-Gusen 1941) sembla-

va haver culminat amb la col·locació d'una placa el maig del 2019 al crematori del camp nazi on va ser assassinat. L'homenatge i recorregut amb bicicleta de

més de 2000 km. es van plasmar al documental *Carretera a Gusen* (2023) de l'Amical de Mauthausen. Tot plegat m'ha motivat per continuar investigant i saber més sobre la trajectòria del meu avi, després de tants anys de silenci i oblit. Després d'ardues investigacions i amb l'ajuda de diverses persones i institucions he aconseguit contactar amb els familiars dispersos de Félix a L'Aldea (Tarragona) i a París.

El cap de setmana del 13 al 15 de desembre, la meua dona i jo, ens desplaçem a París a retrobar-nos amb els descendents directes de Cándido Pérez Izquierdo, el nebot de Félix. A finals de gener de 1939 Cándido, amenaçat de mort pels falangistes de L'Aldea, el poble que el va veure créixer, va fugir per trobar-se, després de 3 dies de marxa a peu, amb el seu oncle Félix a Terrassa. Tots dos van decidir deixar-ho tot i creuar els Pirineus seguint el camí de *La Retirada* a la recerca de refugi al país veí. Allí començaria un exili que el va portar als camps d'Argelès-sur-Mer, Saint-Cyprien, Bram i, finalment, a separar-se del seu oncle Félix. Els seus camins van prendre sendes diferents i cadascú corria sorts diferents. Félix es va allistar a la 115a Companyia de Treballadors Estrangers (CTE) per acabar deportat a Mauthausen i, finalment, mort al subcamp de Gusen l'1 de novembre de 1941. Mentre que, després de la invasió alemanya, Cándido va ser destinat a treballar a Alemanya durant la SGM, segurament com a treballador cedit pel govern de Vichy a Hitler en allò que es va conèixer com el Servei de Treball Obligatori (STO) ⁽¹⁾.

Cándid una vegada acabada la guerra, va arrelar en territori francès i ja no tornaria a Espanya excepte en

comptades ocasions en què visitaria els seus familiars. Va ser l'estiu del 1974, durant una d'aquelles ocasions en què la família Pérez va venir a Terrassa per visitar la meua mare i la meua àvia, moment en què jo vaig conèixer Cándido, la seva dona, Jeannette, i els seus dos joves fills Henry i Fèlix (no és casualitat, el seu pare li va posar aquest nom en honor al seu oncle Fèlix, el meu avi). Per mi eren els cosins de França. Amb el temps va morir la meua àvia Rosa i es va perdre el contacte. Gairebé 50 anys després, amb molt interès i una mica de sort, hem aconseguit tornar a unir les dues famílies.

Vam anar a reunir-nos a Maisons-Alfort, a prop de París, on resideixen. Allà vam viure unes jornades amb les emocions a flor de pell, carregades d'històries, confessions, descobriments i molta, molta alegria per haver-nos tornat a retrobar.

⁽¹⁾ Quan ja estava tancat el contingut d'aquest butlletí hem trobat la documentació a l'arxiu de la Creu Roja Internacional, a Bad Arolsen, que confirma el seu destí a Alemanya a partir del setembre de 1943 (Nota de Joan M. Calvo).

Reflexions sobre el 80 aniversari de l'alliberament i de la victòria

Ulrich Schneider.- Secretari General de la Federació Internacional de Resistents (FIR)

Fa cinc anys la majoria de les celebracions del 75è aniversari de l'alliberament es van suspendre a causa de la pandèmia. Aquest any serà diferent, els preparatius per al 80è aniversari estan en marxa a diversos països i espais commemoratius. Tot i això, aquest aniversari de l'alliberament/Dia de la Victòria serà el primer en què els testimonis contemporanis, dones i homes de la resistència i persecució antifeixista, ja no podran fer una contribució personal en aquests actes, què vol dir això per al nostre treball?

En primer lloc, les associacions s'han d'esforçar per garantir que el record d'aquest alliberament mantingui un lloc apropiat a la memòria col·lectiva. Això

inclou no només commemorar la fi de la guerra, amb una cerimònia de col·locació de corones de flors, sinó recordar els alliberadors de la coalició antihitleriana, les unitats militars de les forces aliades i la resistència antifeixista. Si els supervivents d'aquesta lluita ja no ho poden fer per si mateixos, és tasca de les organitzacions antifeixistes garantir que aquella lluita d'alliberament i els seus protagonistes continuen sent part de la memòria nacional.

Un segon desafiament sorgeix de l'absència de la generació de testimonis que van ser els membres fundadors de les associacions. Aquestes s'han d'esforçar per tenir un paper important en aquesta commemoració. Exemples positius són els Comitès Internacionals dels Camps, en què queden molt pocs supervivents, però en què participen familiars i altres membres procedents dels països des dels quals van ser deportats. Aquests comitès fa molts anys que participen en la preparació de les cerimònies d'alliberament i fan la seva pròpia contribució a les commemoracions públiques. En algunes regions, són les mateixes associaci-

ons antifeixistes les que han d'organitzar aquests actes commemoratius. En aquest cas, és important organitzar-les de la manera més àmplia possible amb altres forces socials. Cal demanar als sindicats i altres forces de la societat civil que organitzin aquest tipus de commemoracions juntament amb les associacions antifeixistes.

En tercer lloc, les contribucions dels testimonis a les celebracions van combinar les experiències personals amb els relats de la seva resistència i de la seva persecució. Però si aquests no poden parlar, han de ser les generacions següents les qui recordin el *Jurament de Buchenwald* o el *Manifest de Mauthausen* que encara tenen vigència per al moviment antifeixista a molts

països i s'incloguin en les celebracions de l'alliberament. Només si és possible traduir aquest llegat al llenguatge d'avui, vinculant-lo amb els temes del present, aquestes commemoracions transmetran un missatge significatiu per a les futures generacions.

Finalment, cal tenir molt present l'internacionalisme de la commemoració. La lluita reeixida per la pròpia llibertat és una part important de la narrativa nacional, però cal no oblidar que, a gairebé tots els moviments partisans i d'alliberament, persones de molts països van lluitar juntes contra l'amenaça nazi i per això cal posar de manifest la importància d'aquesta solidaritat internacional en la resistència antifeixista.

INFORMACIONS

Assemblea General de socis a El Vendrell

El dissabte 16 de novembre vam viure una emotiva jornada a El Vendrell (Tarragona) on es va celebrar l'Assemblea General de Socis de l'Amical. En primer lloc, visitarem l'Ajuntament, on ens va rebre el seu alcalde el Sr. Kenneth Martínez Molina, acompanyat de diversos membres de la corporació municipal, que va reconèixer i va posar en valor el treball de la nostra associació, comproment-se a implementar al municipi actuacions sobre Memòria Democràtica. El president de l'Amical va signar al llibre d'honor, reafirmant el compromís de l'Amical per continuar difonent el coneixement i la memòria de la deportació dels nostres deportats i deportades.

A l'assemblea van participar un total de 130 socis i sòcies –ja fos presencialment, en línia o mitjançant la delegació del seu vot– que van donar suport a la gestió realitzada per la Junta sortint durant l'últim any i ratificant, per unanimitat, els objectius de treball i l'elecció de la nova Junta que ha incrementat la composició fins als 26 mem-

bres actuals amb la incorporació de nous vocals i l'ampliació de les delegacions territorials com la de Castella-La Manxa o les de les comarques del Penedès i la Terra Alta. L'assemblea va aprovar, també per unanimitat, modificar la quota anual ordinària que passarà a ser de 55€ i 25€, la dels joves.

Després de l'assemblea va tenir lloc un dinar de germanor a un restaurant de la localitat i posteriorment es va realitzar una visita guiada a la *Casa Museu de Pau Casals*, figura emblemàtica de l'exili i músic internacional, donant per concloua la jornada de convivència de socis i sòcies, entre els quals hi havia nombrosos familiars de deportats.

Des de la nova Junta volem mostrar el nostre agraïment a l'Ajuntament de El Vendrell, al nostre soci Pere Marcé, que va ser l'encarregat de fer les gestions per a la realització de l'assemblea, a l'equip que va coordinar la participació en línia i a totes les altres persones que van fer possible el trobada.

Des de la nostra seu a Barcelona

Com és habitual, durant els darrers mesos la nostra seu ha estat protagonista de tro-

bades amb representants institucionals, particulars, familiars de víctimes o investigadors. S'han fet reunions amb responsables del Memorial Democràtic per

donar continuïtat a la implementació del *Banc de Dades* dels deportats catalans i espanyols; amb els responsables de memòria de la Diputació de Barcelona per tractar temes de difusió compartida o sobre la participació en el proper viatge a Mauthausen i amb representants de diversos ajuntaments que formen part de la *Xarxa Mai Més*. Altres reunions han tingut com a objecte la col·laboració en projectes compartits com és el cas del documental *La noia de Salònica* o la recepció del llegat de Rosa Toran que ha requerit un assessorament sobre la catalogació i registre del fons rebut.

II Congrés Història i Memòria

Del 15 al 17 de novembre es va celebrar a la ciutat de Pamplona el *II Congrés Internacional Història amb Memòria a l'Educació* on van participar docents, centres educatius i entitats de memòria. En nom de la nostra associació van assistir-hi José Hinojosa Durán, que va formar part d'una de les taules responsables de les comunicacions rebudes, i Juan Francisco Murillo Díaz. A la comunicació presentada per l'Amical de Mauthausen amb el títol *Viatges de record i compromís* hem posat en valor els viatges realitzats amb es-

tudiants als camps nazis per participar en els actes commemoratius o per conèixer els espais de memòria. La comunicació es pot descarregar al següent enllaç:

<https://congresohistoriaconmemoriaenlaeducacion.org/wp-content/uploads/2024/10/juan-calvo-elvira-fernandez-juan-francisco-murillo-viajes-de-recuerdo-y-compromiso.pdf>

Direcció General de Memòria - Memorial Democràtic

El 22 d'octubre es va reunir al Consell de participació del Memorial Democràtic, que va comptar amb la presència del conseller Ramon Espadaler, el director general de Memòria, Francesc X. Menéndez i el director del Memorial Democràtic. Es van presentar les línies d'actuació del proper any en què es vol donar una rellevància especial al 80è aniversari de l'alliberament dels camps nazis; el final de la SGM i el 50è aniversari de la mort del Dictador.

El 29 de novembre una delegació de l'Amical va ser rebuda a la seu oficial pel nou director general de Memòria, Francesc X. Menéndez, i el director del Memorial Democràtic, Jordi Font, a qui vam exposar les línies de treball per al proper any –després de ce-

lebrada la nostra assemblea– la celebració del 80è aniversari de l'alliberament dels camps i la participació institucional en els actes commemoratius d'aquest aniversari.

El 9 de desembre al *Centre Cultural La Model* de Barcelona, el conseller de Justícia i Qualitat Democràtica, Ramon Espadaler, va presentar l'avantprojecte de llei de memòria democràtica que manté allò acordat a l'anterior legislatura com s'havia sol·licitat per part de les associacions de memòria, entre elles la nostra. L'acte va ser presentat per Carles Vallejo, com a president del Consell de Participació del Memorial, que va celebrar que la llei s'aprovi durant l'actual legislatura.

Estrena pel·lícula Marco

El divendres 8 de novembre es va estrenar la pel·lícula Marco dels directors Aitor Arregi Galdos i Jon Garaño, produïda per Atresmedia i amb l'actor Eduard Fernández com a protagonista. La pel·lícula pretén ser una aproximació ficcionada a la impostura d'Enric Marco, president de l'Amical entre 2003 i 2005, que va mantenir la seva versió com a antic supervivent del camp de Flossenbürg fins que va reconèixer, a dos membres de la Junta d'Aleshores, que mai no havia estat en un camp nazi.

Com ens van comentar els directors, en una reunió que vam mantenir a la nostra seu les setmanes prèvies al rodatge de la pel·lícula, es van plantejar fer una ficció cinematogràfica pel gran interès que els havia desper-

tat la complexitat psicològica del personatge i la impossibilitat d'haver-ho pogut materialitzar, per diferents motius, en un projecte documental. Si bé és cert que la pel·lícula reflecteix, *grosso modo*, la situació viscuda en aquells dies previs a la celebració del 60è aniversari de l'alliberament dels camps, algunes situacions s'han reinterpretat, utilitzant recursos narratius ficticis, resultant notablement diferents del que va passar realment des del punt de vista dels qui vam viure aquells esdeveniments a l'Amical.

Cal destacar la feina d'Eduard Fernández que ha aconseguit reviure a la pantalla un Enric Marco creïble. Una interpretació que està sent reconeguda pel públic i també pel món del cinema, com ho demostra el fet de la seva candidatura com a millor actor, per aquest paper, als propers premis Goya de cinematografia.

Aniversari de Comissions Obreres de Catalunya

La nostra associació va ser convidada a l'acte de celebració del 60è aniversari de la creació de les Comissions Obreres de Catalunya que va tenir lloc el passat 19 de novembre a la seu del sindicat. Una seu que va ser reinaugurada aquell mateix dia després de la reforma de l'edifici. Va assistir a aquesta celebració la vicepresidenta primera del Govern d'Espanya,

Yolanda Díaz, que va defensar la necessitat de l'existència d'unes organitzacions sindicals fortes i consolidades, tant per garantir els drets aconseguits com per a continuar conquerint noves millores laborals i socials per als treballadors i les treballadores. Va tancar l'acte, Javier Pacheco, secretari general de Comissions Obreres de Catalunya.

Prensa i Xarxes socials

Entrevista a *Público*.

El periodista Àlex Romagosa va entrevistar el president de l'Amical, Joan M. Calvo per al diari *Público* el 5 d'octubre passat. A l'entrevista es va parlar, entre altres temes, dels recursos de la nostra associació per continuar difonent la memòria de la deportació quan no queden supervivents per testimoniar-ho, la necessitat de la memòria en la perspectiva del 80è aniversari de l'alliberament dels camps, etc... Es pot seguir en aquest enllaç:

<https://www.publico.es/politica/conocer-pasado-matar-pensamiento-critico.html>

X/Bluesky

El passat mes de setembre la Junta de l'Amical va prendre la decisió definitiva (no vam publicar notícies des de desembre de 2023) de suspendre definitivament la utilització de la xarxa social "X" (antiga "Twitter") com a mostra del rebuig al posicionament polític del seu propietari i per haver-se convertit en un mitjà incontrolat per a la propagació de mentides, desinformació i *fakes-news*, afavorint la manipulació i difusió de discursos d'odi. Com a alternativa, a partir del 18 de novembre hem començat a difondre les nostres activitats a la xarxa *Bluesky*, que no està controlada per algorismes tendenciosos i permet escollir seguidors, seguir publicacions i vetar les que intenten una utilització no desitjada. Enllaç:

<https://bsky.app/profile/amauthausen.bsky.social>

PROJECTES

Estada al Memorial de Buchenwald

taris i un institut de Dos Hermanas (Sevilla) amb la finalitat de reflexionar sobre la importància dels Drets Humans i la lluita contra els discursos d'odi i les seves conseqüències sobre determinats col·lectius que són estigmatitzats. Aquest tipus de programes són essencials per educar les noves generacions sobre el respecte a la diversitat i la prevenció de delictes d'odi, tot fomentant una societat més justa i inclusiva. La formació compta amb el suport de l'Amical i *Yad Vashem-Espanya*.

Els delegats d'Amical de Mauthausen a Andalusia, Miguel Ángel Ballesteros, de la Universitat de Sevilla, i Daniel Mir, docent d'ensenyaments secundaris, han coordinat la IIIa Edició de la Formació en la Defensa dels Drets Humans i contra els Delictes d'Odi, que es va celebrar al memorial de Buchenwald entre el 17 i el 24 de setembre. Reunint estudiants universi-

Podcast sobre Saturnino Navazo

Quan el futbol va salvar vides i *Un futbolista a Mauthausen*. Amb aquests títols es presenten respectivament cadascun dels dos capítols del *podcast* desenvolupat per Santiago Gallego (continguts i guió), Cristian Pàrrega (so) i Marc Teruel (realitzador) durant el primer trimestre d'aquest any i publicat el mes d'octubre passat al canal de *youtube* titulat *Història des de la banqueta* que ha permès una àmplia difusió entre els seus seguidors.

Al *podcast* es va desgranant, en el context de la deportació dels republicans espanyols, la trajectòria vital d'aquest deportat republicà, d'origen burgalès, que després de la seva participació a la guerra es va veure forçat a l'exili, sent deportat a Mauthausen el 27 de gener de 1941 (núm. 5656). S'explica la particular experiència de Saturnino que va poder promocionar i posar-se al capdavant d'un equip de futbol format per

deportats. També es fa una especial referència a la protecció que va exercir sobre el nen jueu Siegfried Meir, evacuat des d'Auschwitz, on van assassinar la seva família. A Mauthausen va ser protegit pels espanyols i, de manera molt especial, per Saturnino que acabaria per adoptar-lo.

Exposicions a Extremadura

José Hinojosa Durán

Republicanos españoles en los campos nazis. Los deportados cacereños. La nostra Delegació a Extremadura ha realitzat aquesta exposició amb què es pretén recordar el pas de més de 9.000 republicans espanyols pels camps de concentració nazis, però centrant-se en els 82 deportats de Càceres dels quals 54 van morir durant la seva deportació. En cinc dels

25 panells apareixen les cares d'altres deportats nascuts a Aldea del Cano, Almoharín, Berrocalejo, Miajadas i Plasència, cadascun amb una història de vida digna de recordar. A més, es mostra un mapa actual de la província amb la distribució per localitats de naixement dels deportats i es tanca amb un panell dedicat a una activitat de commemoració als deportats extremenyos.

La primera inauguració d'aquesta exposició va tenir lloc el 26 de novembre del 2024 al Centre d'Educació de Persones Adultes Càceres, participant en aquesta inauguració el delegat Provincial d'Educació, la directora del CEPA Càceres i el nostre Delegat a Extremadura. Aquest muntatge s'emmarca en el programa de col·laboració que mantenen des de ja fa uns anys la nostra delegació amb el CEPA Càceres, on va romandre fins al 5 de desembre, i la va visitar una bona part de l'alumnat d'aquest centre educatiu.

El segon muntatge d'aquesta exposició ha tingut lloc a la localitat de Aldea del Cano, on estarà fins al 21 de desembre a l'haver comptat amb la cooperació del seu ajuntament. L'acte inaugural va resultar molt emotiu ja què, després de les intervencions de l'alcalde del municipi i del nostre delegat, va prendre la paraula Enrique Jiménez Pulido. Enrique és nét del deportat Enrique Jiménez García (mort a Gusen, 12/12/1941), va agrair aquesta iniciativa i va fer una breu semblança del seu avi.

Finalment, cal destacar que l'elaboració d'aquesta exposició s'ha pogut fer gràcies a la contribució del Servei de Memòria Històrica i Democràtica de la Diputació de Càceres.

Exposició deportats de les Cinco Villas

L'Associació *Memòria Històrica Batallón Cinco Villas* i l'Amical de Mauthausen han produït, sota la direcció del nostre codelegat a Aragó Carlos Espés, l'exposició *Cincovilleses deportats als camps de concentració nazis* que aplega els itineraris i les identitats dels 30 deportats d'aquesta comarca saragossana. El contingut dels 16 plafons és fruit d'anys de recerca i desgranen de forma profusa les circumstàncies conjunturals i personals que els van portar cap a un fatal destí que, més de la meitat, no hi van sobreviure.

L'exposició es va inaugurar el 23 de desembre i va comptar amb les intervencions de José Daniel Machín en nom de l'ajuntament, de Santos Navarro, president de la comarca, i Carlos Espés en representació de l'Amical i del *Batalló Cinco Villas*. Entre el públic hi havia familiars dels deportats i persones

interessades a conèixer aquesta història. A Castiliscar es va poder visitar fins al 31 de desembre i, posteriorment, està previst que es desplaci per les diferents localitats de la comarca.

80 aniversari de l'alliberament dels camps: Viatges commemoratius

De forma ininterrompuda, llevat dels anys en què va ser impossible per la pandèmia, hem organitzat expedicions al camp de Mauthausen per participar en els actes commemoratius que organitza el seu Comitè Internacional i hem assistit també, en diverses ocasions, a les cerimònies internacionals celebrades a Auschwitz, Buchenwald i Sachsenhausen.

La presència activa de grups d'estudiants ha estat i continua sent una opció prioritària per a la nostra associació pel compromís adquirit pels nostres fundadors i fundadores de testimoniar i transmetre la memòria de la deportació entre el jovent. Amb anterioritat, la presència de l'Amical als centres educatius ha estat constant gràcies a la complicitat d'amplis sectors del professorat que, sense normativa curricular específica, intentaven transmetre al seu alumnat els valors i la memòria dels qui van lluitar per les llibertats del nostre país i per un món millor.

Volem destacar que els centres educatius que formen

part de les nostres expedicions als camps adquireixen un triple compromís perquè la seva participació sigui efectiva:

- Elaborar un projecte previ acordat amb l'Amical, seleccionar l'alumnat participant i participar en les activitats previstes per l'Amical.

- Durant el viatge, assumir una corresponsabilitat tant en els aspectes formals com en els més emotius: participació activa en els homenatges i convivència intergeneracional.

- Posteriorment, el centre educatiu es compromet a programar activitats de retorn al propi centre i a la resta de la Comunitat Educativa.

Per l'any 2025 l'Amical està organitzant, amb un gran esforç, viatges a diferents camps: Auschwitz, Buchenwald, Ravensbrück (organitzat conjuntament amb l'Amical de Ravensbrück) i Mauthausen; són els llocs que ens hem proposat visitar amb una assistència que rondarà les 320 persones entre les quals hi haurà uns 240 estudiants procedents d'Aragó, Extremadura, Catalunya, Andalusia i la Comunitat Valenciana. També és important destacar la presència de familiars i socis particulars, així com una nodrida representació institucional procedent del món local, autonòmic o estatal. L'Amical ha sol·licitat ajuda financera a diverses institucions que s'havien compromès a facilitar la seva presència als diferents actes d'homenatge.

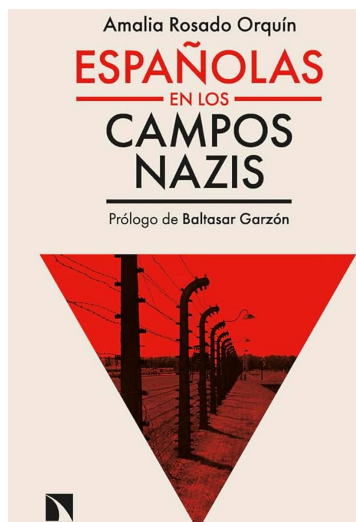
Aquesta tardor hem rebut el fons bibliogràfic de l'enyorada Rosa Toran. Els seus fills ens han lliurat centenars de llibres que enriquiran la nostra biblioteca. En el moment de tancar aquest butlletí estan en procés de catalogació. Hem comprat prestatgeries per encabir-los i hem remodelat tot l'espai de biblioteca, arxiu fotogràfic, sala de reunions... que durà el non *Espai Rosa Toran*.

Tal i com es va comentar a l'última assemblea, cal potenciar l'ús de la biblioteca. Un primer pas ha estat actualitzar el software de gestió de biblioteca. Cal, però, continuar treballant per donar a conèixer el fons i potenciar-ne l'ús. La Junta de l'Amical anima els socis i sòcies a fer-ne ús presencialment o a través del servei de préstec.

Des d'aquest apartat del Butlletí volem recomanar algunes lectures. Avui us en proposem dues que podeu trobar en la nostra biblioteca:

-Españolas en los campos nazis, d'Amalia Rosado Orquín

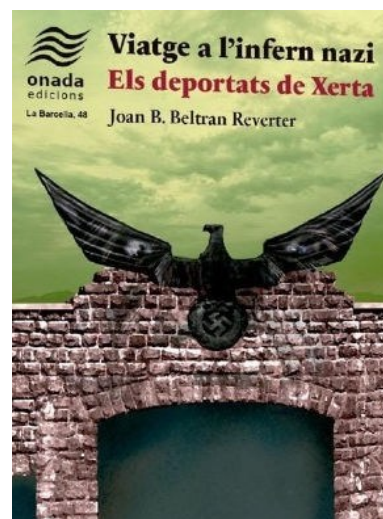
En aquesta obra es presenta el context de la persecució i de la deportació de les espanyoles deportades als camps nazis, personalitzant-lo en cada cas concret. La utilització de testimonis, la bibliografia i la documentació consultada en arxius internacionals, facilita el coneixement de l'infern a què es van veure abocades

aquestes dones que, al trauma propi de la deportació, hi van haver d'afegir el patiment causat per les violències específiques de gènere: experimentació mèdica, violència sexual i atacs a la seva maternitat, separant-les dels seus fills... Les supervivents, després de l'alliberament, van haver de seguir majoritàriament a l'exili i les seves històries van quedar relegades a l'oblit.

-Viatge a l'infern nazi. Els deportats de Xerta, de Joan B. Beltran Reverter

L'autor del llibre ha realitzat una investigació detallada sobre les circumstàncies personals de cadascun dels 14 deportats d'aquesta població de la comarca del Baix Ebre, establint clarament quins van ser els seus recorreguts vitals tant durant els anys previs a l'exili, com les circumstàncies en què es van veure envoltats amb la seva detenció a França, la seva deportació i la seva trajectòria posterior en cas dels supervivents. Una obra que no deixa de ser un homenatge a aquestes persones que d'aquesta forma han estat rescatades de l'oblit que, com bé citava l'autor amb paraules de la Montserrat Roig: *Si hi ha un acte d'amor, aquest és la memòria*.

HOMENATGES

2 de setembre Manresa (Barcelona). Al 50è aniversari de la mort de Joaquim Amat Piniella – supervivent de Mauthausen, autor de la novel·la *KL Reich* i un dels fundadors de la nostra associació– l'ajuntament d'aquesta localitat li va retre un homenatge al panteó on reposen les seves restes mitjançant una ofrena floral. L'Amical va estar representada pel nostre soci Quim Aloy i l'acte va ser presidit per l'alcalde, Marc Aloy, i el director del Memorial Democràtic, Jordi Font.

14 d'octubre: Sachsenhausen. Aquest dia es va erigir un monòlit en record de Francisco Largo Caballero, president del Consell de ministres de la Segona República, que va ser deportat a aquest camp el 1944. L'acte va ser organitzat per la UGT i la Fundació Largo Caballero i va comptar, entre altres persones, amb la presència del secretari d'Estat de Memòria Demo-

cràtica, el Secretari General de la UGT, el president de la Fundació i l'ambaixador a Alemanya.

22 d'octubre. Barcelona.

Acte institucional en record de les víctimes del franquisme. Amb aquest lema el 22 d'octubre es va celebrar a la seu de la Diputació de Barcelona aquest primer acte organitzat per aquesta administració supramunicipal. El president de l'Amical, Joan M. Calvo, com a entitat de memòria convidada, va obrir el torn d'intervencions on va posar en valor les actuacions de memòria desenvolupades des de l'àmbit municipal per tractar-se de l'administració més propera a la ciutadania; va reivindicar la importància de les entitats de memòria com a prevenció contra la presència de l'extrema dreta a les nostres institucions democràtiques. En nom dels municipis de la demarcació va parlar l'alcalde d'Olesa de Montserrat i va tancar els parlaments la Sra. Lluïsa Moret, presidenta de la Diputació. La part més emotiva de l'acte va anar a càrrec d'Esther Lázaro, que va interpretar diverses cançons relacionades amb la Memòria Democràtica.

11 de novembre. Barcelona.

Membres de la Junta, acompanyats de diversos socis i sòcies de l'Amical de Mauthausen i altres camps van assistir a l'acte institucional organitzat per l'ajuntament de Barcelona per recordar la *Kristallnacht*, una nit de violència, del 9 al 10 de novembre del 1938, contra la comunitat jueva alemanya i austríaca.

L'escriptor Vicenç Villatoro va impartir una conferència emmarcant aquella acció en el context previ a la deportació massiva dels jueus europeus a Auschwitz i va llançar una advertència sobre la necessitat d'estar vigilants perquè ningú no es vegi estigmatitzat ni perseguit en una societat on l'antisemitisme i el discurs d'odi torna a ser present entre nosaltres.

10 de desembre. Madrid.

El govern d'Espanya va commemorar el *Dia de Record i Homenatge a totes les víctimes del cop militar, la Guerra i la Dictadura* a l'Auditori Nacional de Música. A l'acte, presentat pel periodista Iñaki Gabilondo, hi van intervenir el ministre de Política Territorial i Memòria Democràtica, Ángel Víctor Torres i el president del govern, Pedro Sánchez. El cantant Miguel Ríos va cloure l'acte.

El president del Govern, Pedro Sánchez, va defensar la Llei de Memòria actual i es va referir a les principals actuacions i les declaracions de reconeixement individuals. A l'acte es van lliurar 20 declaracions de reparació a familiars o representants de diverses víctimes, entre les quals hi havia la del deportat **Basilio Blasco Lahoz**, assassinat al camp de Gusen, que va ser recollida per la seva néta Elena Blasco, delegada de l'Amical a l'Aragó.

Elena Blasco rebent la declaració de reparació del seu avi

XARXA MAI MÉS

Trobada d'ajuntaments.

La trobada dels ajuntaments de la *Xarxa Mai Més*, prevista per al 28 de novembre s'ha posposat, d'acord amb l'ajuntament de Tarragona, fins a la primera setmana del mes de març del 2025. Els motius han estat la complexitat de l'organització del proper viatge a Mauthausen que ha requerit l'atenció exclusiva de la gestió administrativa i d'una part de la Junta. També han influït en la decisió els canvis produïts en algunes corporacions com a conseqüència de la formació del nou govern de la Generalitat de Catalunya.

4 de novembre. Barcelona.

El president de la nostra associació, Joan M. Cavo va participar a la primera sessió del curs *Programar activitats de Memòria Democràtica al territori* organitzat per la Diputació de Barcelona amb la ponència

La Xarxa Municipal Mai Més i l'Amical de Mauthausen. A la sessió va participar el director general de Memòria de la Generalitat Francesc Xavier Menéndez, Mireia Clement de *La Voz Ahogada*. Projecte Escènic, Ramon Arnabat, president de l'Institut Estudis Penedesencs i Quim Aloi de l'Associació Memòria i Història de Manresa. La segona sessió va tenir lloc l'11 de novembre en què es van exposar diferents propostes del MUME, la Diputació i diversos ajuntaments de la província.

18 d'octubre. Cerdanyola del Vallès (Barcelona).

A la biblioteca pública, els alumnes de l'Institut *Ferrat del Vent* van dur a terme una activitat de retorn de la seva participació als actes commemoratius de l'alliberament del camp de Mauthausen. Van expressar les seves vivències i impressions i tot seguit es va

produir un col·loqui molt interessant amb el públic assistent.

4 a 10 d'octubre. Sant Boi de Llobregat (Barcelona). L'Amical, com és tradicional, va participar amb un estand on es van mostrar diverses publicacions i materials, al *Barreiant*, una trobada solidària dedicada a la Justícia global, destacant en aquesta 29a edició temes com la cultura de pau, les migracions, l'antiracisme i la perspectiva feminista.

16 d'octubre. Santa Coloma de Gramenet (Barcelona). Recepció de l'alcalde de la ciutat al grup d'alumnes que havia assistit al seminari de treball formatiu en valors democràtics i drets humans al Memorial del camp de Buchenwald. L'Amical ha col·laborat en diverses fases d'aquest projecte i el nostre president va intervenir agraint la feina feta, també hi va intervenir la nova alcaldessa de la ciutat. Mireia González. El grup d'alumnes participants van valorar molt positivament l'experiència.

9 de novembre. Sabadell (Barcelona).

Valoració molt positiva de la participació a la fira *Mesclat* de Sabadell: visites de familiars de diferents deportats republicans, persones interessades en conèixer la nostra feina, nois i noies participant en una gimcana solidària, la regidora de Drets Civils i Joventut, Silvia Garcia Peláez, i la imprescindible col·laboració dels socis de l'Amical, Manuel Montenegro i Fermín Gil.

22 de novembre. Alfarràs (Lleida). Sònia Roig, Laura Solduga i Biel Sánchez, estudiants que van participar en el viatge als actes commemoratius de

l'alliberament del camp de Mauthausen, organitzat per l'Amical de Mauthausen i altres camps, el mes de maig passat, van ser els protagonistes d'una xerrada titulada *Mauthausen, recordem per no repetir-ho* organitzada per l'ajuntament a la Llar del Jubilat de la localitat.

13 de desembre: Mur d'Alcoi (Alacant).

Al Centre Cultural d'aquesta localitat alacantina, es va celebrar la V Trobada de Centres Educatius de la *Xarxa Mai Més* de la Comunitat Valenciana, un projecte de l'Amical de Mauthausen i altres camps que, en aquesta ocasió, va ser compartit amb altres entitats memorialistes. Els estudiants, acompanyats del professorat dels centres educatius participants, procedents de diferents localitats, van presentar activitats educatives de temàtica molt diversa que han desenvolupat a les aules al llarg del darrer curs en l'àmbit de la difusió de la Memòria Democràtica i la defensa dels Drets Humans.

14 de desembre Cerdanyola del Vallès (Barcelona).

Convidats per l'Ajuntament de Cerdanyola vam assistir a la inauguració de la senyalització de les fosses comunes de la Guerra Civil a l'església vella de Sant Martí, al cementiri d'aquesta ciutat. Acte que permetrà la seva incorporació a la Xarxa d'Espais de Memòria Democràtica. Hi participaren representants de la Generalitat, Diputació, Parlament de Catalunya i municipals. Així com diferents entitats de memòria, familiars i ciutadans de Cerdanyola.

18 de desembre. Barcelona.

Durant el matí va tenir lloc la XI Trobada de Joves de la Xarxa Mai Més de l'Amical de Mauthausen. Aquesta vegada la trobada es va celebrar *El Born-*

Centre de Cultura i Memòria que va cedir l'espai i es va responsabilitzar de la part tècnica.

Hi van participar uns 250 estudiants de 4t d'ESO i Batxillerat, procedents de Barcelona, Cerdanyola, Cornellà, Sant Cugat del Vallès, Santa Coloma de Gramenet, Terrassa, Turís i Vilanova i la Geltrú, que han pogut conèixer i compartir activitats molt diverses.

L'Amical va presentar les propostes educatives que s'ofereixen a la nostra web i els viatges organitzats als actes de commemoració del 80è aniversari.

Diversos dels centres assistents van presentar un total de nou activitats educatives, totes formant part de

projectes de Memòria Democràtica que els centres han dut a terme el curs anterior o que s'estan implementant al curs actual.

ACTIVITATS

12 de juliol. Barcelona.

Dins el projecte *Co-creació de visites a espais de memòria històrica per part de col·lectius amb experiència d'exili*, *Barcelona School of Tourism, Hospitality and Gastronomy* (CETT-UB) va organitzar una jornada titulada *La memòria més enllà del record: una reflexió sobre la funció social dels espais de memòria històrica a les societats actuals*, en les quals va participar el nostre president Joan M. Calvo juntament amb representants de *l'Associació Històrica de Manresa, Fils i Fills de Republicans Espanyols i Enfants de l'Exode* i *Amical Antics Guerrillers de Catalunya*. En aquesta jornada es van posar en valor els espais de memòria com a espais de cultura i de coneixement. Des de l'Amical vam destacar els viatges amb estudiants als camps tant per assistir activament als actes commemoratius de l'alliberament com per participar en programes educatius específics.

12 de juliol Barcelona.

El ministre de Cultura, Ernest Urtasun, va inaugurar l'exposició *Jorge Semprún. El llarg viatge*, a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. L'exposició, que es va poder visitar fins al 3 de novembre, forma part de les activitats desenvolupades en el centenari del naixement de Semprún i en plasma la trajectòria, el llegat i l'època que li va tocar viure des de la seva joventut, la seva deportació al camp de Buchenwald i els anys posteriors

ors com a lluitador antifranquista, intel·lectual i ministre de Cultura amb Felipe González.

3 d'agost Llerena (Badajoz).

La nostra delegació a Extremadura va col·laborar al III *Homenatge a les Víctimes del Franquisme a la Campiña Sur*, que va tenir lloc al cementiri municipal, organitzat per *l'Associació de Memòria Històrica i Democràtica de la Campiña Sur* (Badajoz).

17 d'agost, Sueca (València).

El nostre delegat va participar en l'homenatge que es va dur a terme al cementiri de la localitat en el 80è aniversari de l'alliberament de París, personificant-lo en Luis Granell, de *La Nueve*; Virtudes Cuevas, supervivent de Ravensbrück, i Joaquín Tarín, supervivent de Mauthausen.

30 d'agost. Ejulve (Terol).

Projecció del documental *Espanya una, Portugal cero. Memòries d'un presoner de guerres* (2023) dels realitzadors Santi Ric i Javi Gil en què dona a conèixer la trajectòria de José Ric Darne (Fraga 1909) que als seus 103 anys va testimoniar la seva lluita a la guerra d'Espanya, el seu empresonament a una presó franquista i, ja a l'exili, la seva detenció pels alemanys i internament a l'Stalg III A, del que va ser alliberat. Es pot veure a: <https://www.youtube.com/watch?v=rUtqv1TVWt>

3 de setembre. Còrdova.

Signatura d'un acord entre la Delegació d'Andalusia

de l'Amical de Mauthausen i altres camps i l'associació cordovesa Stolpersteine Triangle Blau, per fer una guia didàctica sobre la deportació.

12 de setembre. Madrid.

Conferència del nostre company i delegat a la Comunitat Valenciana al Centre Sefarad-Israel sota el títol *Deportació: guerra, exili, mort. Valencians i valencianes als camps d'extermini i concentració nazis*.

13 de setembre. Mur d'Alcoi (Alacant).

Durant les Jornades de Memòria Democràtica celebrades en aquesta localitat alacantina entre el 12 i el 25 de setembre, Adrián Blas Mínguez va presentar el seu llibre dedicat a conèixer els deportats valencians i valencianes.

3 d'octubre al 5 de novembre. Guareña-Badajoz.

Dins les jornades d'història: *Nazisme i repressió. Impacte a Guareña*, es va presentar l'exposició: *Republicans espanyols víctimes del nazisme*. Posteriorment va tenir lloc una taula rodona on es va presentar el llibre: *Guareñenses en campos de concentración nazis*, de l'escriptor i investigador Pedro J. Pascual Salguero. Posteriorment, l'exposició es va traslladar a Càceres, on va estar muntada del 5 al 30 de novembre gràcies al suport del Servei de Memòria Històrica i Democràtica de la Diputació Provincial.

Als dos actes d'inauguració hi van intervenir José Hinojosa, el nostre delegat a Extremadura, i Concha Díaz, vicepresidenta de la nostra associació. A més, en totes dues ocasions van estar representades les dues institucions cooperants: el regidor de cultura de Guareña i el president de la Diputació Provincial de Càceres. Cal destacar l'important nombre d'estudiants que van visitar aquesta exposició a Càceres.

9 al 31 d'octubre. Alcalá de Guadaíra (Sevilla). Jornades de Memòria Democràtica.

Aquestes jornades van comptar amb la participació dels nostres delegats a Andalusia: Ángel de Río (projecció de *Campos sin memoria* i posterior col·loqui); Miguel Ángel Ballesteros (projecció *Pico Reja* i posterior col·loqui) i Daniel Mir (Taula rodona *La Memòria Democràtica a les aules: Experiències*).

16-17 d'octubre. Barcelona

La Societat Catalana d'Estudis Històrics (IEC) i el Centre d'Història Contemporània de Catalunya van organitzar el simposi *L'exili català de 1939: tornant-hi a pensar*, amb la finalitat de reflexionar sobre l'exili, l'estat de la qüestió dels estudis realitzats i orientar sobre noves línies de recerca. Es van projectar documentals i es van exposar diferents ponències. El simposi comptà amb la col·laboració de l'Amical de Mauthausen.

21 d'octubre. Barcelona.

A la biblioteca Francesc Candel es va presentar el llibre *Deportación. Guerra, exilio, muerte. Valencianas y valencianos en los campos de exterminio y concentración nazis*, amb la participació del seu autor, Adrián Blas Mínguez, delegat de l'Amical al País valencià, i de Lourdes Vidrier, néta de deportat i voluntària de l'Amical.

26 d'octubre. Barcelona.

Durant el matí es va retre el tradicional homenatge als Brigadistes Internacionals al monument que els recorda a la Rambla del Carmel de Barcelona. A l'acte, organitzat per l'Amical de les Brigades Internacionals, es van recordar aquells homes i dones vinguts de tot el món a defensar la Segona República, la seva

solidaritat i els valors internacionalistes de justícia universal que els van motivar en la seva lluita antifeixista. En finalitzar l'acte es va realitzar una ofrena floral davant del monument.

27 d'octubre. Barcelona. Cursa Lluís Companys. L'Amical de Mauthausen i altres camps va estar present en aquesta activitat organitzada per la *Fundació Neus Català*, que fa referència a l'aniversari de l'Olimpíada Popular, compartint estand amb l'Amical de Ravensbrück al costat de l'Ateneu de Memòria Popular, Associació catalana de Persones Express Polítiques del Franquisme, Amical d'Antics Guerrillers de Catalunya i La Gavilla Verde.

8 de novembre. Barcelona.

La nostra associació va ser convidada a l'acte institucional celebrat al palau de la Generalitat de Catalunya commemorant la fundació de l'Assemblea de Catalunya (1971) on es va recordar, per part dels diferents protagonistes convidats, el valor de les polítiques unitàries dels partits polítics i de la societat civil en la recuperació de les llibertats polítiques en els darrers anys de la dictadura franquista.

15 de novembre, Xerta (Tarragona).

A la sala polivalent d'aquesta localitat, es va presentar el llibre *Viatge a l'infern nazi. Els deportats de Xerta*, de Joan B. Beltran Reverte, dedicat a conèixer la trajectòria de vida dels 14 deportats de la localitat. A més de l'autor hi van intervenir Adolfo Silván Martí, nét d'un dels deportats biografiats, l'alcalde de la localitat Roger Aviñó Martí i en representació de l'Amical ho va fer Francesc Sabaté Puchol, el nostre delegat a la Terra Alta.

24 de novembre. Barcelona.

Es va dur a terme una concentració davant de la comissaria de Via Laietana, en què es va llegir un manifest unitari, reivindicant la transformació de l'edifi-

ci de la comissaria en un centre d'interpretació de la Memòria Democràtica. A la lectura del manifest va participar el nostre company Àlex Rigol, en representació de l'Amical de Mauthausen.

29 de novembre. Rincón de la Victoria (Màlaga). A la tarda el nostre delegat a Andalusia, Àngel del Río, va impartir la conferència *La deportació d'espanyols a camps nazis. De l'Axarquia a Mauthausen* a un grup de professors de l'Institut Biezmiliana.

30 de novembre. Penyarroja de Tastavins (Terol). Organitzat per l'Associació Tastavins, es va projectar el documental *Carretera a Gusen* amb l'assistència del protagonista Àlex Cirera i el president de l'Amical, Joan M. Calvo. Entre el públic participant al col·loqui posterior hi havia familiars del deportat local Calixto Gil Blanc.

1 de desembre. Caseres (Tarragona).

Al cinema *El Centre* d'aquesta localitat de la Terra Alta es va projectar el documental *Carretera a Gusen* amb la col·laboració de l'ajuntament i el Consell Comarcal de la Terra Alta. El públic assistent va participar en un interessant col·loqui després de la projecció.

10 de desembre. Barcelona.

A *La Model-Espai memorial* es va presentar el documental *La noia de Salònica* d'Alison Jayne Wilsonen. Narra la història de la Mazaltov Fofó Behar (1925-2012), jueva sefardita supervivent d'Auschwitz, on va ser víctima de cruels experiments mèdics. A través dels records del seu fill i del seu nét, així com del seu propi testimoniatge, s'explica la deportació i com va poder refer la seva vida, primer al Brasil i posteriorment a Catalunya. La projecció va ser presentada pel president de l'Amical, Joan M. Calvo. Va ser molt interessant el col·loqui posterior entre el públic, els familiars de Fofó, la directora i els professors Rosa Ríos i Esteban González, de la Universitat Autònoma de Madrid, especialistes en la medicina i l'Holocaust.

RECORDEM A...

Lluïsa Miralles Forcadell

El 23 de setembre vam conèixer la mort a Perpinyà de Lluïsa Miralles a l'edat de 95 anys. Lluïsa havia nascut a Uldecona (Tarragona) el 1928 i amb només 10 anys va viure l'experiència de l'exili al camp d'Argelers fins que la família es va poder reagrupar a la localitat de Rennes, on el seu pare va ser detingut per repartir premsa clandestina. Acabada la Segona Guerra Mundial es va traslladar a París on va contreure matrimoni amb Miquel Serra Grabulosa, supervivent republicà del camp de Mauthausen. Anys més tard, instal·lats a Barcelona, tots dos van participar a la fundació de l'Amical de Mauthausen i el seu domicili va acollir algunes de les reunions dels seus fundadors. Una part del seu testimoni es conserva al Museu de l'Exili (La Jonquera).

Enric San Emeterio

Ell i els seus pares van formar part del comboi d'Angulema que va partir cap a Mauthausen el 20 d'agost del 1940. Enric tenia 15 mesos d'edat. Al costat de la seva mare va ser retornat i abandonat a la frontera espanyola, mentre que el seu pare, Jesús, havia quedat al camp de Mauthausen on seria assassinat al castell de Hartheim el 1941. Enric, encara que no recordava el seu pare, sempre va mantenir viva la memòria de la seva deportació i la dels republicans espanyols.

Fotografia d'Enric amb el seu pare Jesús San Emeterio i altres companys del camp, poc abans de ser deportats. Camp de presoners de Les Alliers (França), 1940.

Serge Wourgaft

La FNDIRP va informar de la seva mort a l'edat de 107 anys. Va néixer a Odessa el 31 d'agost del 1917 i va arribar a França el 1920. Va participar a la Resistència, va ser detingut i deportat el 30 de juliol de 1944 en un transport d'un total de 1.200 persones, on anaven més de 80 espanyols. Van ingressar a Buchenwald el 4 d'agost i a Serge li va ser adjudicada la matrícula 69037. Com a membre del grup de reclusos francesos, va contribuir a l'alliberament del camp l'11 d'abril de 1945 i va assumir responsabilitats al servei mèdic que es va organitzar a continuació. Després de l'alliberament va ocupar importants càrrecs institucionals i va rebre honors com a resistent. Va estar associat a la FNDIRP fins als seus últims dies i redactor del seu diari *Le Patriote Résistant*.

Manifest: Dia Internacional en Memòria de les Víctimes de l'Holocaust

Aquest any es compleix el 80è aniversari de l'alliberament dels camps nazis i del final de la Segona Guerra Mundial, esdeveniments que no passaran desapercebuts per la celebració de nombroses cerimònies commemoratives, i es tornaran a fer presents la memòria dels milions de persones víctimes de l'extermini dut a terme pel Tercer Reich en aquell context de guerra. Homes i dones de totes les edats i de condició social molt diversa, ja fos per la seva ideologia, per les seves creences religioses o per la seva condició sexual, van patir fins a extrems inimaginables la maquinària del terror planificat per un sistema polític que aspirava a perpetuar-se justificant l'anihilament de totes les persones que sortien dels paràmetres excoents establerts pels nazis.

Aquella ideologia no va ser el producte d'un somni de Hitler. Per a la seva elaboració teòrica i la seva aplicació pràctica va caldre la participació còmplice i coresponsable d'amplis sectors de la societat culta: pensadors, historiadors, juristes, economistes... Però tot això no hagués estat possible sense la participació activa i passiva d'amplis sectors de la població civil que es debatia enmig d'una crisi econòmica i social, veritable brou de cultiu perquè el Partit Nacionalsocialista escampés la seva ideologia.

El nazisme va inocular a la societat el rebuig i l'odi cap als col·lectius estigmatitzats, amb la difusió de mentides i falsedats, utilitzant, des del 1933 quan Hitler va assumir la cancelleria, tota la potencialitat de l'Estat, corrompent les seves estructures garantistes, convertint l'aparell de propaganda del Reich en una arma imprescindible per difondre les polítiques d'odi cap als col·lectius perseguits: jueus, gitanos, homosexuals, enemics polítics, persones amb

disfuncions mentals i/o físiques, testimonis de Jehovà...

Vuitanta anys després del final de l'Holocaust, cal preguntar-se si la Humanitat ha après les lliçons del passat. La Declaració Universal dels Drets Humans, aprovada per l'Assemblea General de l'ONU el 10 de desembre de 1948, va ser una resposta internacional a aquelles dramàtiques conseqüències sobre milions de persones i obria un camí per transitar, buscant garanties de seguretat per a les societats civils del planeta. Però les darreres dècades contradiuen aquelles bones intencions i assistim a l'enquistament de situacions d'injustícia o a l'aparició de conflictes armats amb efectes destructius sobre la població civil a Gaza, Líban, Ucraïna, Somàlia, Afganistan o el Iemen. La comunitat internacional sembla impotent i incapaç per trobar vies de solució pacífiques i evitar més morts inútils.

Volem denunciar, una vegada més, el perill dels actuals discursos d'odi que, recolzant-se en mentides, estereotips i falsedats, es difonen sense filtre a les xarxes socials, i posen en perill la pau i la permanència dels drets aconseguits per la lluita de generacions d'homes i dones que ens van precedir. Som conscients de les nostres limitacions; però avui, com en anys anteriors, ens reafirmem en el compromís, llegat pels nostres fundadors, de continuar treballant

PER UN FUTUR MILLOR.

Mai més!

*Amical de Mauthausen i altres camps
i de totes les víctimes del nazisme d'Espanya*

Tenim nous exemplars del llibre **Joan de Diego: tercer secretario en Mauthausen**, de Rosa Toran. Qui hi estigui interessat pot posar-se en contacte amb l'Amical de Mauthausen, per telèfon o e-mail.

